

अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार
ग्राम विकास व जलसंधारण विभागाच्या अंतर्गत
असलेल्या महाराष्ट्र विकास सेवा गट-अ व गट-ब
मधील पदावर शारीरिकदृष्ट्या अपंगांसाठी
आरक्षण ठेवणेबाबत.
आधीच्या शासन निर्णयात सुधारणा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय, मविसे १०९८ / प्र.क्र.२७४७ / आस्था-३
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक :- १७ जुलै, २००८.

- वाचा:-१) अपंग व्यक्ती (समानसंधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५
२) शासन परिपत्रक, सा.प्र.वि.क्र.एसआरव्ही १०९८/प्र.१२/१६-अ, दिनांक .२.५.१९९८
३) शासन निर्णय, ग्रा.वि.व.ज.सं.वि.क्र.मविसे १०९८/प्र.क्र.२७४७/१०, दिनांक १७.११.१९९८
४) शासन परिपत्रक सा.प्र.वि.क्रमांक:अपंग१००१/६१/प्र.क्र.३६/२००२/१६-अ दिनांक १०.५.२००२
५) शासन निर्णय, ग्रा.वि.व.ज.सं.वि.क्र.मविसे १०९८/प्र.क्र.२७४७/आस्था, दिनांक २९.३.२००४

प्रस्तावना:-

अपंग व्यक्ती (समान संधी , संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार या
विभागाच्या अधिपत्याखालील "महाराष्ट्र विकास सेवा गट-अ आणि गट-ब" मधील पदांना अपंग
आरक्षण संदर्भाधीन क्रमांक: ५ येथील दिनांक २९ मार्च २००४ शासन निर्णयानुसार विहीत करण्यात आले
आहे. मा. उच्च न्यायालयाने याचिका क्रमांक: १२९ / ०३ च्या सुनावणी प्रसंगी अपंगांसाठी सुयोग्य पदे
निश्चित करण्याकरीता तज्ञ समितीची पुनर्रचना करावी व या पुनर्रचित तज्ञ समितीने अपंगांसाठी सुयोग्य पदे
निश्चित करण्याकरीता सर्व शासन निर्णयांचे पुनर्विलोकन करून त्यातील त्रुटी दूर करून सुधारीत शासन
निर्णय काढावेत असे सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य व विशेष सहाय विभाग यांना सूचित केले. त्यानुसार
सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य व विशेष सहाय विभागाने तज्ञ समितीची पुनर्रचना केली व प्रधान सचिव
(सामाजिक न्याय) यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २६.९.२००६ रोजी झालेल्या बैठकीत पुनर्रचित तज्ञ
समितीने अपंग आरक्षणा संदर्भातील आधीच्या दिनांक २९ मार्च २००४ च्या शासन निर्णयाचे पुनर्विलोकन
केले व त्यामध्ये सुधारणा करण्याचे तसेच त्यानुसार सुधारीत शासन निर्णय निर्गमित करण्याचे सूचित

केल्याचे त्यांचे क्रमांक :अपंग २००६ / प्र.क्र. ५४३ / सुधार-३ दिनांक २७ सप्टेंबर २००६ च्या पत्रान्वये या विभागास कळविले होते. त्यानुषंगाने या विभागाच्या महाराष्ट्र विकास सेवा गट-अ आणि गट- ब मधील पदांना निश्चित करण्यात आलेल्या अपंग आरक्षणासंदर्भातील शासन निर्णय दिनांक २९ मार्च २००४ मध्ये बदल / सुधारणा करून उच्च न्यायालयात सादर करण्यासाठी सामाजिक न्याय विभागास समक्रमांकाचे दिनांक ३०.०९.२००६ च्या पत्रान्वये उपलब्ध करून दिले होते. त्यानुषंगाने सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने मा.उच्च न्यायालयाच्या निदेशानुसार प्रशासकीय विभागांनी सादर केलेले शासन निर्णयाचे मसुदे याचिका कर्त्यांच्या वकीलांना उपलब्ध करून दिले होते आणि त्यांच्या सूचना पुनर्रचित तज्ञ समितीने मान्य करण्याचा निर्णय घेतला असल्याचे कळवून सुधारित शासन निर्णय निर्गमित करण्याबाबत, त्यांचे पत्र क्र. अपंग २००७/प्र.क्र.७४/सुधार-३, दिनांक १६ जून, २००८ अन्वये कळविले आहे. त्यानुसार यापूर्वीचे समक्रमांकाचे दिनांक २९.०३.२००४ चे शासन निर्णय रद्द करून पुढीलप्रमाणे महाराष्ट्र विकास सेवा गट अ व ब मधील पदांवर नियुक्तीकरिता अपंगासाठी सुयोग्य पद निश्चितीबाबतचे सुधारित आदेश देण्यात येत आहेत.

शासन निर्णय :-

१. अपंग व्यक्ती (समानसंधी , संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ (१९९६ चा-१) या अधिनियमातील ३२ व ३३ मधील तरतुदी विचारात घेता, या विभागाच्या अंतर्गत असलेल्या महाराष्ट्र विकास सेवेतील गट"अ" व "ब" मधील खालील संवर्गातील पदांसाठी अपंगत्वाचे प्रमाण ४०% असलेल्या अल्पदृष्टी , अल्पबहिरेपणा व एका पायाने अथवा एका हाताने अधू या अपंग प्रवर्गातील व्यक्तींना प्रत्येकी १ % प्रमाणे एकूण ३ % सरळसेवा भरतीमध्ये आरक्षण ठेवण्यात यावे.

१) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी / गट विकास अधिकारी (उच्च श्रेणी) (गट-अ)

२) गट विकास अधिकारी श्रेणी-२ (गट-ब)

२. महाराष्ट्र विकास सेवा गट-अ व गट-ब मधील पदाकरीता अपंग व्यक्ती सदर पदाच्या सेवा प्रवेश नियमानुसार अर्हताधारक असतील व त्या त्या संवर्गातील पदाची कर्तव्य व जबाबदा-या लक्षात घेऊन, त्या प्रमाणे वैद्यकीय मंडळाने त्यांना पात्र ठरविल्यास त्यांची नियुक्ती करण्यात यावी.

३. शासन निर्णय, ग्राम विकास विभाग, दिनांक २९ मार्च २००४ सोबतच्या परिशिष्ट "अ" मध्ये अपंग आरक्षणासंदर्भात गट-अ आणि गट-ब मधील पदांची नावे शारीरिक पात्रतेचे निकष व अपंगत्वाचा प्रकार /

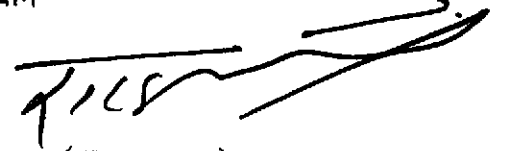
प्रमाण दर्शविणारे विवरणपत्र देण्यात आले आहे. आता त्यातील नमूद पदासाठी शारीरिक पात्रतेच्या निकषात/ अपंगत्वाच्या पात्र प्रकारात / प्रमाणात तज्ञ समितीच्या सल्ल्याने सुधारणा करण्यात येत असून, गट-अ व गट-ब मधील पदासाठी अपंग आरक्षण शारीरिक पात्रतेचे निकष / अपंगत्वाचा पात्र प्रकार दर्शविणारे विवरणपत्र परिशिष्ट "क्ष" म्हणून या शासन निर्णयासोबत जोडण्यात येत आहे. पूर्वीचे परिशिष्ट "अ" रद्द समजण्यात यावे.

४. अपंग व्यक्तींना शासकीय सेवेत नियुक्ती करिता योग्य ठरविलेल्या पदावर सरळ सेवेने नियुक्ती देण्याबाबत केंद्र शासनाच्या "मिनिस्ट्री ऑफ पर्सोनेल ,पब्लिक ग्रीव्हन्सेस अँड पेंशन्स डिपार्टमेंट ऑफ पर्सोनेल अँड ट्रेनिंग" या मंत्रालयाच्या क्रमांक :- ३६०३५ / ३ / २००४ -ईएसटीटी (आरईएस), दिनांक २९ डिसेंबर, २००५ च्या परिपत्रकान्वये विहीत केलेल्या मार्गदर्शक सूचना लागू राहतील.

५. अपंग व्यक्ती (समान संधी , संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार असणा-या महत्वांच्या शब्दांच्या व्याख्या सोबतच्या परिशिष्ट "य" मध्ये देण्यात आल्या आहेत.

६. सदर शासन निर्णय, वरील प्रस्तावनेत नमूद केल्यानुसार सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग आणि पुनर्रचित तज्ञ समिती यांच्याशी सल्ला मसलत करून त्यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने

(द.ग.सच्चिद)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव
३. मा.मंत्री / राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक
४. *सचिव , महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई.
५. *निबंधक, लोकआयुक्त व उपलोकआयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.
६. *निबंधक, उच्च न्यायालय, (अपील्लेट साईड) मुंबई
७. *प्रापोनेटरी अँड सिनियर मास्टर, उच्च न्यायालय, मुंबई.
८. महालेखापाल -१ (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परिक्षा) मुंबई
९. महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परिक्षा) नागपूर
१०. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
११. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी , मुंबई
१२. सेवायोजन संचालनालय, मुंबई

- १३.सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय,मुंबई-४०० ०३२
१४.सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय , मुंबई-४०० ०३२
१५.सचिव, (ग्राम विकास व पंचायत राज) यांचे स्वीय सहाय्य,
१६.वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
१७.अन्य मंत्रालयीन विभाग
१८.सर्व विभागीय आयुक्त,
१९.सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
२०.अवर सचिव अधिकारी का.क्र. आस्था-२
२१.निवड नस्ती का.क्र. आस्था-३
*पत्राने

परिशिष्ट "अ"

**शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक:मविसे १०९८ / प्र.क्र.२७४७ / आस्था-३
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२ दिनांक:-१७ जुलै, २००८ सोबतचे परिशिष्ट**

**ग्राम विकास व जलसंधारण विभागातील महाराष्ट्र विकास सेवा गट-अ आणि गट-ब मधील
पदावरील सरळसेवा भरतीमध्ये अपंग आरक्षणासंदर्भातील शारीरिक पात्रतेचे निकष व अपंगत्वाचा पात्र
प्रकार / प्रमाण दर्शविणारे विवरणपत्र**

महाराष्ट्र विकास सेवा गट-अ व गट-ब

		अपंगत्वाचा पात्र प्रकार / प्रमाण (किमान ४०%)			सरळसेवा भरती मध्ये आरक्षणाचे प्रमाण
अ.क्र	पद	अंध / अल्पदृष्टी (BLINDNESS OR LOW VISION)	बहिरेपणा (HEARING IMPAIRMENT)	अस्थिरांग किंवा सिरेब्रल पाल्सी (LOCOMOTOR DISABILITY OR CEREBRAL PALSY)	
१	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी / गट विकास अधिकारी उच्चश्रेणी (गट"अ")	पात्र (PS) / (LV)	पात्र (PD)	पात्र (O.L.O.A)	प्रत्येक प्रवर्गात १%
२	गट विकास अधिकारी श्रेणी -२ (गट"ब")	पात्र (PS) / (LV)	पात्र (PD)	पात्र (O.L.O.A)	प्रत्येक प्रवर्गात १%

टिप :-

P.S. Partially sighted

L.V. Low vision

P.D. Partially

O.L One leg affected

O.A. One arm affected

(अल्पदृष्टी व्यक्ती)

(मंद दृष्टी)

(अल्पबहिरी व्यक्ती)

(एका पायाने अंध व्यक्ती)

(एका हाताने अंध व्यक्ती)

परिशिष्ट "ब"

(शासन निर्णय ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक
मविसे-१०९८/प्र.क्र.२७४७/आस्था-३ दिनांक :- १७ जुलै, २००८ सोबतचे परिशिष्ट)

अपंग व्यक्ती (सामान्य संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार
महत्त्वाच्या शब्दांच्या व्याख्या.

1) **Blindness** :- Blindness refers to a condition where a person suffers from any of the following conditions namely :-

- i) total absence of sight ; or
- ii) visual acuity not exceeding 6/60 or 20/200 (snellen) in the better eye with correcting lenses; or
- iii) limitation of the field of vision subtending an angle of 20 degree or worse;

2) **disability** :- "disability" means -

- i) blindness;
- ii) low vision;
- iii) leprosy-cured;
- iv) hearing impairment;
- v) locomotor disability;
- vi) mental retardation;
- vii) mental illness

3) **hearing impairment** : "hearing impairment" means loss of sixty decibels or more in the better ear in the conversational range of frequencies.

4) **leprosy cured person** :- "leprosy cured person" means any person who has been cured of leprosy but is suffering from -

- i) loss of sensation in hands or feet as well as loss of sensation and paresis in the eye and eyelid but with not manifest deformity;
- ii) manifest deformity and paresis but having sufficient mobility in their hands and feet to enable them to engage in normal economic activity;
- iii) extreme physical deformity as well as advanced age which prevents him from undertaking any gainful occupation and the expression "leprosy cured" shall be construed accordingly;

5) **locomotor disability** :- "locomotor disability" means disability of the bones, joints or muscles leading to substantial restriction of the movement of the limbs or any form of cerebral palsy.

6) **mental illness** :- "mental illness" means any mental disorder other than mental retardation.

7) **Person with disability** :- "Person with disability" means a person suffering from not less than forty percent of any disability as certified by a medical authority.

8) **Person with low vision** :- "Person with low vision" means a person with impairment of visual functioning even after treatment or standard refractive correction but who uses or is potentially capable of using vision for the planning or execution of a task with appropriate assistive device.

9) **Cerebral Palsy** :- "Cerebral Palsy" means a group of non-progressive conditions of a person characterised by abnormal motor control posture resulting from brain insult or injuries occurring in the pre-natal, peri-natal or infant period of development.